

Michał Grzęda

 Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Ekonomiczny
 Studenckie Koło Naukowe Ekonomistów
 Opiekun koła dr Grzegorz Kwiatkowski

Wstęp

Na początku XX wieku owies zwyczajny (*Avena sativa* L.) był jednym z najpowszechniej uprawianych zbóż na świecie. Obecnie wg FAOSTAT areal jego uprawy wynosi ok. 9,5 mln ha, co stanowi 4,3% powierzchni zajmowanej przez pszenicę (219 mln ha). W przeszłości ten gatunek swoją popularność zawdzięczał głównie wykorzystaniu w żywieniu koni, jednak mechanizacja rolnictwa i transportu znacznie ograniczyła liczebność tych zwierząt, co wpłynęło także na niższą produkcję owsa. Przed II wojną światową owies w Polsce uprawiano na 2 mln ha, w latach 60. XX w. na ponad 1,5 mln ha, zaś obecnie, pomimo swoich cennych walorów odżywczych, owies uprawia się na niecałym 0,5 mln ha. Pomimo to, od 2018 roku Polska jest czwartym producentem ziarna owsa na świecie, po Kanadzie, Federacji Rosyjskiej i Australii. W Polsce w największej ilości owies wykorzystywany jest na cele paszowe. Ma zastosowanie nie tylko w żywieniu koni, ale również drobiu i trzody chlewnej. Na cele spożywcze przeznaczają się zaledwie 5% krajowych zbiorów ziarna owsa. Ziarno owsa jest bogatym źródłem składników bioaktywnych o właściwościach przeciwutleniających wykorzystywanym jako surowiec do produkcji płatków. W niewielkim stopniu wykorzystywany jest w przemyśle kosmetycznym i farmaceutycznym. W pracy przedstawiono dane dotyczące historycznego oraz obecnego stanu arealów uprawy owsa w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich dwudziestu lat. Celem analiz było określenie trendów w produkcji tego zboża.

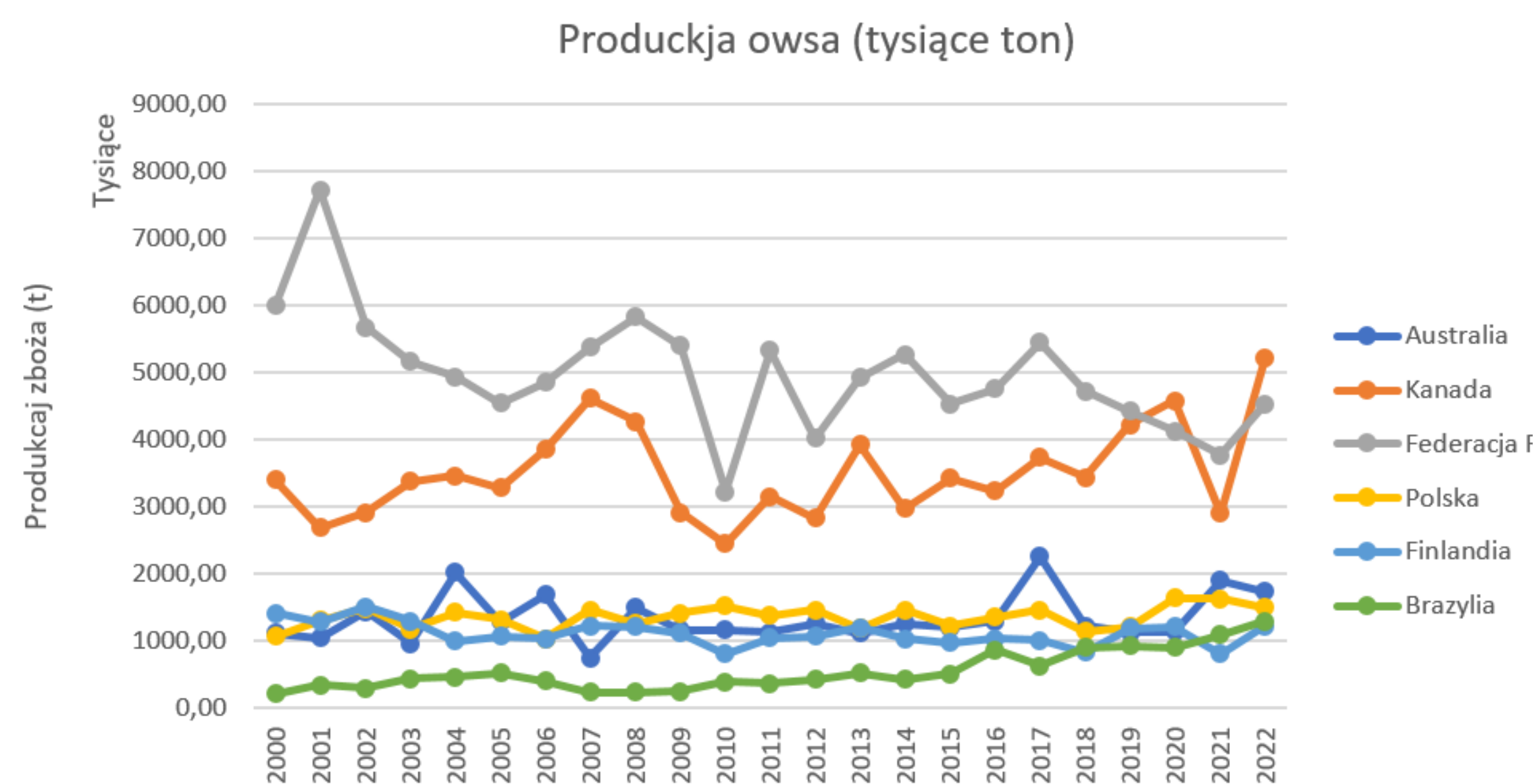
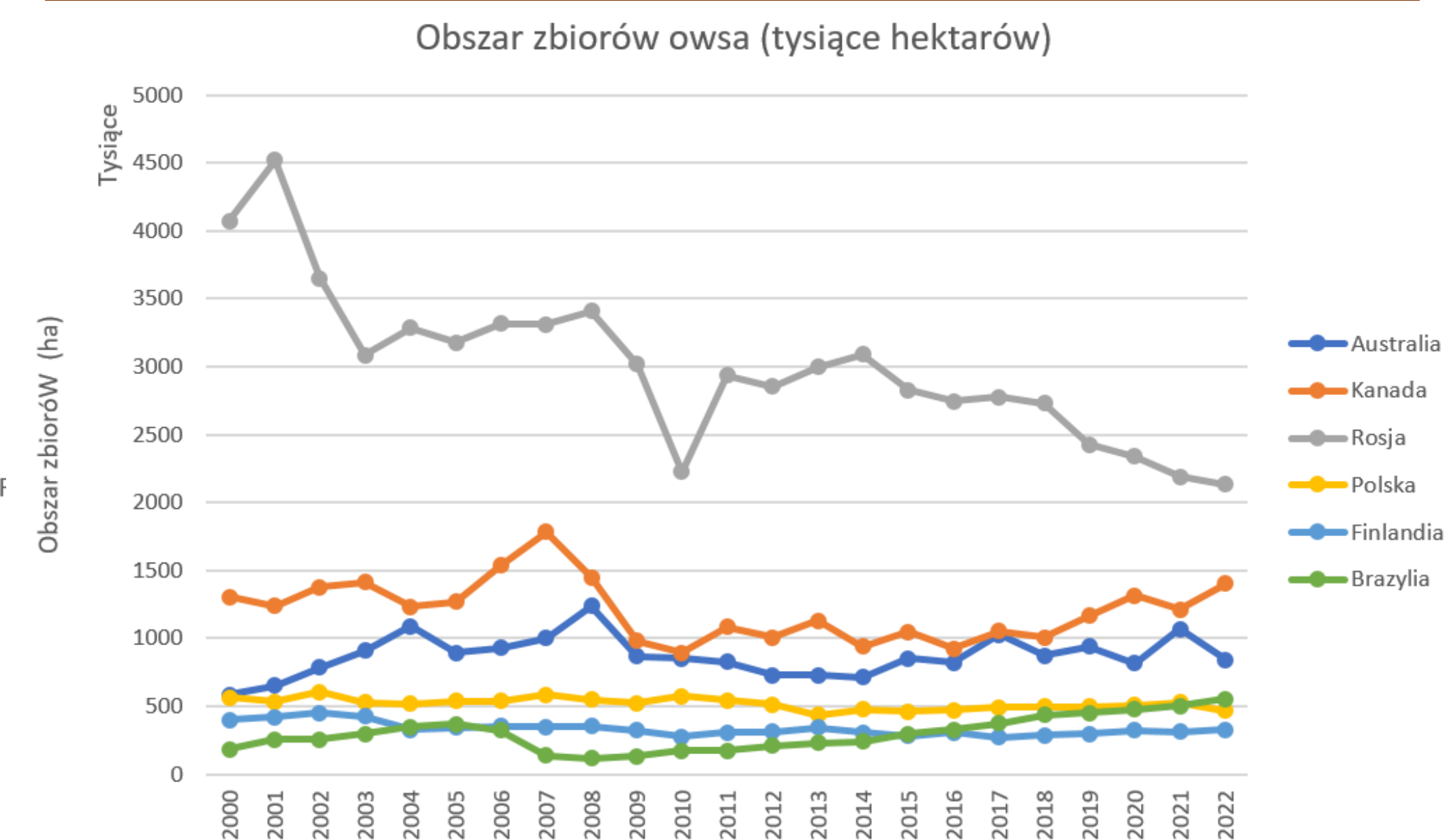

Wykres 1. Produkcja owsa w Polsce oraz obszar zasiewów w latach 2000-2023.

Metody

W pracy wykorzystano dane FAOSTAT dostępne na stronie www.faostat.org. Analizę statystyczną oraz wykresy wykonano w programie Excel.

Wyniki

Na podstawie analizy zgromadzonych danych można stwierdzić, że areal uprawy owsa w Polsce sukcesywnie spadał do 2013 r. i był to trend utrzymujący się od połowy XX w. W analizowanym okresie 2000-2023 owies uprawiano na najmniejszym areale wynoszącym 433 tys. ha w roku 2013, zaś największą powierzchnię zasiewów odnotowano w roku 2002 i wynosiła ona 605 tys. ha. Od roku 2015 obserwujemy stopniowy wzrost arealów upraw. Interesujące jest to, że pomimo spadku powierzchni zasiewów możemy zaobserwować wzrost produkcji owsa, co oznacza, że pod uprawę przeznaczane są stanowiska o dobrych warunkach glebowych. Wynika to prawdopodobnie również z coraz lepszego potencjału plonowania współczesnych odmian. I tak, najwięcej ziarna owsa wyprodukowano w latach 2020 i 2021 (1,64 oraz 1,62 mln ton), zaś najmniejszą w roku 2006 (1,06 mln ton). W roku 2013 o najniższym areale zasiewów uzyskano aż 1,2 mln ton ziarna tego zboża. Popularność sportów jeździeckich oraz większe spożycie mleka roślinnego, sprawia, że od kilku lat wzrasta powierzchnia jego zasiewów.

Wykres 2. Wielkość produkcji owsa największych światowych producentów.

Wykres 3. Obszar zasiewów owsa największych światowych producentów.

Stwierdzenia i wnioski

1. Areal uprawy owsa w Polsce w latach 2000- 2013 sukcesywnie spadł, ale po krytycznie niskiej powierzchni zasiewów w roku 2013 możemy obecnie zaobserwować sukcesywne wzrosty.
2. Spadkowi arealów uprawy nie towarzyszy spadek produkcji ziarna, co wynika zapewne z warunków glebowych na polach uprawnych przeznaczonych pod zasiew owsa, warunków pogodowych w okresie wegetacyjnym i coraz większego potencjału plonowania odmian.
3. Pod względem powierzchni zasiewów Polska plasuje się od lat na 4-5 pozycji na świecie, po Rosji, Kanadzie i Australii.